

MARIA VAN MAGDALA en de tuin met het lege graf

PAASVIERING HET VEER GENK 2019

Kapel Kolderbos

Welkom

Goedenavond allemaal, welkom op de paasviering van 't Veer. Welkom in de tuin met het lege graf. Samen met Maria van Magdala proberen we de overstap te maken van Goede Vrijdag, teken van lijden en wanhoop, naar Pasen, symbool van hoop en toekomst. Goede Vrijdag en Pasen, de twee polen waartussen elk mensenleven, ook het onze, zich voortdurend beweegt. En het zijn juist de hoop en de veerkracht van Pasen die ervoor zorgen dat de dood niet het laatste woord heeft.

Openingslied: *Jij die bent ik zal er zijn voor u*

Situering

Eind vorig jaar, tijdens de viering van 23 december, onze kerstviering, hebben we met Mattheüs 1,1-16 de geslachtslijst van Jezus onder de aandacht gebracht. Een patriarchale lijst met allemaal namen van mannen: Abraham verwekte Isaak, Isaak verwekte Jakob, en ga zo maar door. Tot, helemaal aan het einde, Maria opduikt, uit wie Jezus geboren werd, Jezus die Messias genoemd wordt.

In de toenmalige machowereld betekende de geboorte van Jezus een breuk of op zijn minst een afwijking. Jezus staat in de lijn van de traditie, maar voegt er een nieuwe dimensie – we zouden kunnen zeggen: een vrouwelijke touche – aan toe. Het wordt zijn levensproject. Jezus kent de Thora, de Wet, en zal er geen jota aan veranderen. Maar hij komt de Wet *vervullen*, en dat is meer dan alleen maar *toepassen*. Het gaat niet om *de letter*, maar om *de geest* van de Wet. En dat is iets waarmee de wereld, zijn wereld / onze wereld, het moeilijk heeft. De wereld houdt van transparante systemen, met een duidelijk onderscheid tussen goed en kwaad, wat wel en niet mag. Richtlijnen die we moeten naleven en waarop mensen kunnen beoordeeld en veroordeeld worden.

Jezus is niet komen zeggen dat er geen richtlijnen nodig zijn. Hij heeft alleen duidelijk willen maken dat ze slechts een middel zijn en geen doel op zich. Hij wilde ook af van het systeem dat de mens door krampachtig de regeltjes en de kleine lettertjes van de Wet toe te passen, zijn heil en de goodwill van God, Jahwe, kon afkopen. Voor hem is God geen oordelende of veroordelende God voor wie we moeten sidderen en beven. Jezus speelt in op het verlangen dat in ieder mens aanwezig is, het verlangen naar *het absoluut goede, de universele liefde* die niemand uitsluit. Dat *absoluut goede* noemt Jezus Abba, Vader.

Het verschil met de traditie van de wetgeleerden en de religieuze leiders van zijn tijd – maar helaas ook vaak nog van onze tijd – is fundamenteel. Jezus' levensproject wil ruimte maken voor een leven dat de Wet overstijgt. Het gaat erom met elkaar samen te leven in Liefde. Dat is de sleutel die toegang geeft tot het Rijk Gods. Helaas kwam Jezus hiermee frontaal in aanvaring met de religieuze leiders van zijn tijd, die de Wet, en alleen maar de Wet, voor ogen hadden.

In de Goede Week herdenken wij hoe dat liefdesproject van Jezus wordt bedreigd en uiteindelijk aan diggelen wordt geslagen. Op Goede Vrijdag lijkt alles voorbij. De afwijking van de geslachtslijst van Kerstmis is weggevaagd. De heersers van de wereld kunnen weer hun gang gaan.

En dan is er opnieuw een vrouw, Maria van Magdala, die de aanzet geeft om de draad weer op te nemen. In *de tuin met het lege graf* denkt ze eerst dat ze met de tuinman te maken heeft. Ze herkent Jezus niet. En als hij zich kenbaar maakt, wil ze hem vasthouden. Maar dat kan niet meer.

Het verhaal maakt duidelijk dat we hier een nieuwe dimensie binnentreden. Maria van Magdala is er als eerste getuige van dat Jezus' levensproject verderloopt. Het krijgt opnieuw vorm, maar dan moet zij, net zoals wij vandaag, verder kijken dan wat zichtbaar en tastbaar is.

Over *de tuin met het lege graf*, over *zien en herkennen, vasthouden en loslaten ...* en over de lange weg naar verrijzenis die we ook in ons eigen leven te gaan hebben, daarover gaat deze paasviering.

Laat ons samen het openingsgebed bidden.

Openingsgebed

Wij zijn hier samengekomen om

de eerste Pasen te gedenken,
de Pasen-doorheen-de-geschiedenis te herinneren,
de Pasen in ons eigen leven een kans te geven.

Dat wij in dit samenzijn mogen geloven en aanvoelen dat

Gij het licht zijt in onze duisternis,
de glinstering in onze ogen,
de kracht die ons hier samenbrengt.

Zoals Gij toen de steen weggrolde voor Jezus' graf

en de apostelen nieuwe adem hebt geschonken,
zo komt Gij hier en nu
als het wonder van onze vernieuwing,
als onze moed om door te gaan,
als de kracht van ons allen tezamen.

Wees werkzaam

hier en nu,
in elk van ons,
vandaag en alle dagen ons gegeven.
Amen.

We gaan nu over tot de zegening van het vuur en het water.

Zegening van het vuur

De paaswake is traditioneel het moment om terug te grijpen naar de oerelementen van het leven: vuur en water. Vanuit de chaos van het donker, gaan we tastend en behoedzaam naar het licht. Vanuit de verdorvenheid en bezoedeling van onze Moeder Aarde keren we terug naar de bron van alle leven: zuiver water.

We gaan daarmee symbolisch de weg van het ongeordende van ons bestaan, door angsten, onzekerheden, vormen van onvrijheid en beproeving, naar een punt van vertrouwen boven alles.

Nooit deed een mens dat zo getrouw als Jezus. Hij bleef consequent de weg gaan die hij gekozen had. En die trouw viel samen met trouw aan het goddelijke in hem. Daardoor werd

voor ons zichtbaar dat voorbij ontluisterend lijden, een mensenleven nog goddelijk kan zijn, als de liefde er als een onverbreekbare draad doorheen loopt.

Laat ons samen bidden:

Van grond en vuur zult Gij ons maken, God, die ons tot leven roept. Uit het vuur hebt Gij gesproken: 'Hier ben Ik', en wij werden verteerd, want diep in ons gloeit nog uw visioen. In het duister gaat Gij ons voor, als een vuurzuil in de wereldnacht. De wereld staat op veel plaatsen in brand. Gij ziet het lijden, maar Gij kent ook de plaatsen waar het vuur van de gerechtigheid brandt. Laten wij het zijn die het aanwakkeren, laten wij het zijn die verhinderen dat de liefde wordt gedoofd. Dat we de nacht doorstaan en gereed zijn voor een nieuw begin. Amen.

Aansteken paaskaars. Laten wij dan, met een klein vlammetje, vuur in ons midden brengen. Dit vlammetje spreekt ons van de nabijheid van God die ons zegt: 'Ik ben er altijd voor u.' Wij zegenen dit vuur met woorden van dank en hoop.

Aansteken theelichtjes. Wij willen nu het licht laten spreken in ons leven en wij doen dat met het lied:

Licht dat ons aanstoot in de morgen.

Zegening van het water (samen)

God, Schepper van al wat bestaat, zonder water kunnen we niet leven: noch mens, noch dier, noch plant.

De kracht van het water is teken van uw scheppingskracht: het drenkt onze aarde en schenkt groei en vruchtbaarheid.

Uw water is drager van veel beloften ten leven.

Maar water kan ook bedreigend zijn: overstromingen vagen aarde en mensen weg. Moge dit water ons tot zegen zijn

en ons oproepen

om samen met U het leven op aarde te behoeden,

om zorgzaam om te springen met de schoonheid van de natuur

en haar rijkdom en vruchten eerlijk met alle mensen te delen.

Amen.

We komen naar voren om ons kaarsje symbolisch op het altaar bij de paaskaars te zetten en om elkaar met dit water te zegenen.

In die zegen en in dat licht nemen we ook onze overleden Veergangers mee: Leon, Jules, An, Jeannie, en alle mensen die ons van ver of dichtbij dierbaar zijn.

Verrijzenisverhaal: *Het lege graf*, Johannes 19, 41-42 / 20, 1.11-18

Op de plaats waar Hij gekruisigd werd, lag een tuin en in die tuin een nieuw graf, waarin nog nooit iemand was neergelegd. Vanwege de voorbereidingsdag van de Joden en omdat het graf dichtbij was, legden zij Jezus daarin neer.

Op de eerste dag van de week kwam Maria van Magdala vroeg in de morgen – het was nog donker – bij het graf en zag dat de steen van het graf was weggerold. (...)

Ze stond buiten bij het graf te schreien. En al schreiend boog zij zich naar het graf toe en zag op de plaats waar Jezus' lichaam gelegen had, twee in het wit geklede engelen zitten, een aan

het hoofdeinde en een aan het voeteneinde. Zij spraken haar aan: 'Vrouw, waarom schreit ge?' Zij antwoordde: 'Zij hebben mijn Heer weggenomen en ik weet niet waar zij Hem hebben neergelegd.' Toen zij dit gezegd had, keerde zij zich om en zag Jezus staan, maar zonder te weten dat het Jezus was. Jezus zei tot haar: 'Vrouw, waarom schreit ge? Wie zoekt ge?' In de mening dat het de tuinman was, vroeg zij: 'Heer, mocht gij Hem hebben weggebracht, zeg mij dan waar ge Hem hebt neergelegd, zodat ik Hem kan weghalen.' Daarop zei Jezus tot haar: 'Maria!' Zij keerde zich om en zei tot Hem in het Hebreeuws: 'Rabboeni!' – wat leraar betekent. Toen sprak Jezus: 'Houd Mij niet vast, want Ik ben nog niet opgestegen naar mijn Vader, maar ga naar mijn broeders en zeg hun: Ik stijg op naar mijn Vader en uw Vader, naar mijn God en uw God.' Maria van Magdala ging aan de leerlingen berichten dat zij de Heer gezien had, en wat Hij haar gezegd had.

Duiding bij de lege tuin op paasmorgen

'Op de plaats waar Hij gekruisigd werd, lag een tuin en in die tuin een nieuw graf, waarin nog nooit iemand was neergelegd. Vanwege de voorbereidingsdag van de Joden en omdat het graf dichtbij was, legden zij Jezus daarin neer.'

Zo eindigt het 19de hoofdstuk van het evangelie volgens Johannes op Goede Vrijdagavond.

Ook het scheppingsverhaal begon met een tuin. Adam en Eva woonden in de tuin van Eden. Daar verbraken ze de relatie met God. Harmonie werd disharmonie. Vrede werd geweld. Het Verbond werd eenzaamheid. **De eerste tuin: de tuin van de breuk en de verlatenheid.**

Veel later vinden we in de Bijbel een verhaal over een andere tuin: de tuin van verlangen. In het prachtige gedicht van het Hooglied, wordt verteld hoe een vrouw en een man elkaar zoeken in een tuin. Jachtig verlangen. Tot ze elkaar uiteindelijk vinden. Voor even. 'Sterk als de dood is de liefde' is een bekende zin uit dat Hooglied. Duizenden jaren lang werd dit verhaal gelezen als het verhaal van hoe God op zoek is naar mensen en naar mensen verlangt. En hoe mensen op zoek zijn naar God. **De tweede tuin: de tuin van zoeken en verlangen.**

En op paasmorgen staan we in **de derde tuin: de tuin met het lege graf**. Het is nog donker. Een vrouw, Maria van Magdala, dwaalt wenend door de tuin, op zoek naar haar verloren Meester. Het is allemaal zo gruwelijk geëindigd. Drie kruisen erover, vrijdagmiddag, als een dik punt onder een verhaal van verlangen en van liefde.

Verbijstering en tranen bij de vrienden van Jezus. Voor hen die hem verwachtingsvol hebben gevolgd, is plots elk perspectief weg. Zij vinden geen woorden, geen troost, zien geen toekomst. De Bijbel drukt dat gevoel uit met het beeld van *het lege graf*. Het is de leegte die volgt op elk afsterven, op elk crisismoment dat ons doet beseffen dat een fase in ons leven definitief voorbij is, dat het nooit meer zal zijn zoals voorheen.

Maar het verhaal gaat verder. Maria van Magdala buigt zich huilend naar het graf en ziet daar twee engelen zitten, in witte kleren. Tot gisteren had ze alleen rode kleren gezien, rood van het bloed. Nu wit! 'Waarom huil je?' vragen de engelen. Maria reageert fel: 'Ze hebben mijn Heer weggenomen en ik weet niet waar ze hem hebben gelegd.' Dan keert ze zich om en botst op een tuinman. 'Waarom huil je?' vraagt de tuinman, 'Wie zoek je?' En dan kijkt de tuinman haar aan met de ogen van Jezus en hij noemt haar bij naam: 'Maria.' En plots 'ziet' ze en herkent ze hem: 'Rabboeni – mijn Meester!'

We zijn beland in **de tuin van de terugvinding. De breuk uit de eerste tuin hersteld, het verlangen van de tweede tuin vervuld. Dit is de derde tuin.**

Voor Maria moet die tuin voor haar ogen gedraaid hebben. Ze ontploft van vreugde en heeft dan de normale reflex om op de oude gewoontes terug te vallen. Ze wil Jezus bij zich houden, ze wil hem niet meer laten gaan. Maar met de woorden 'Houd me niet vast', maakt Jezus duidelijk dat we nu een nieuwe fase binnentreden, een die het zichtbare, het tastbare, het tijdsgebundene overstijgt. **Een fase van loslaten.**

Het verhaal leert ons dat God zijn Jezus, die door mensen uit de weg werd geruimd, niet heeft laten vallen. Hij heeft hem weer 'teruggebracht in het spel'. **Maar hij is veranderd.** De wereld herkent hem niet meer. Ook diegenen die jaren met hem zijn opgetrokken, herkennen hem niet. Maria van Magdala ziet eerst in hem de tuinman, en herkent hem pas als hij haar naam noemt: 'Maria.' De Emmaüsgangers denken dat hij een vreemdeling is, en herkennen hem als hij het brood breekt. In het aanhoren van een naam, het breken van het brood ... ontmoeten ze zijn liefde. **Die liefde is voortaan het bewijs van zijn identiteit. Alleen de liefde openbaart zich als een kracht die sterker is dan de dood.**

Er is een merkwaardige link tussen de verschijningsverhalen met de verrezen Heer en Mattheüs 25. Ook zij over wie de Heer in zijn beschrijving van de dag van 'het laatste oordeel' spreekt, hadden Hem niet gezien toen ze hun liefde betoonden aan de hongerigen, de dorstigen, de naakten, de gevangenen, de vluchtelingen ... Ze hadden hem inderdaad **niet gezien**, maar **wel herkend in de behoeftige mens.**

Daar ligt ook de boodschap van Pasen, de boodschap van **de derde tuin**, de tuin waarin wij aan het werk moeten, in het spoor van Jezus en in de geest die hij heeft voorgeleefd. Van **zien** naar **herkennen**, van **vasthouden** aan de oude zekerheden naar **loslaten** en vertrouwen in de kracht van de liefde, dat is de weg die wij moeten gaan. De weg van **onze opstanding, onze verrijzenis**. In het geloof en de hoop dat er ooit een **vierde tuin** komt: **de tuin van de eeuwige liefde.**

Zalig Pasen!

Stiltemoment (*Arvo Pärt: Spiegel im Spiegel*)

Hernieuwing doopbeloften

Vanavond willen we ook onze doopbeloften hernieuwen. We drukken daarmee uit dat wij verder proberen onze gelovige weg te gaan, in het spoor van Jezus van Nazareth.

Laat ons samen bidden:

Wij geloven in God die ons het leven schenkt,
die ons doet opstaan en ons wegen van liefde wijst.
Niet via wetten en regels,
maar door geloof, hoop en liefde
wordt zijn Rijk werkelijkheid.

Wij geloven in Christus, de Levende,

die ons leert te leven als kinderen van de Vader,
die wegen baant voorbij de dood,
die ons opwekt tot een nieuw bestaan.

Wij geloven in de Geest, Trooster en Helper,
die ons gaande houdt op weg naar vrede.
Niet geld en aanzien brengen ons samen,
maar zijn liefde en gastvrijheid
verbinden ons tot gemeenschap
en maken van ons mensen naar Gods hart.
Amen.

Lied: *Alles begon met God*

Voorbeden

God, Gij die op de eerste dag hebt geroepen : 'Er moet licht zijn',
wees ook hier vandaag licht op het water van ons leven,
wees de bron en de stroming die ons dichterbij elkaar brengt.

Bidden wij voor mensen, waar ook ter wereld,
die in angst leven vanwege oorlog, geweld of natuurrampen
en die alle zekerheid in hun leven kwijt zijn.
Wees licht en kracht in hun wereld,
zo bidden wij ...

Ubi caritas et amor, Deus ibi est.

Voor kinderen, waar ook ter wereld,
die niet welkom zijn, die genegeerd worden,
die opgroeien in een omgeving zonder liefde.
Wees licht en liefde in hun wereld,
zo bidden wij...

Ubi caritas et amor, Deus ibi est.

Voor mensen die gebukt gaan onder schaamte en angst,
die ernstig met zichzelf in de knoop zitten,
die geen toekomst zien.
Wees licht en leven in hun wereld,
zo bidden wij...

Ubi caritas et amor, Deus ibi est.

God, onze Vader,
wees de haven waarin wij kunnen thuiskomen,
wees de zee die ons draagt en meevoert naar een betere wereld,
en wees vooral de wind in onze zeilen

die ons met de kracht van de liefde
tot in uw Rijk op aarde blaast.

Tafelgebed

Jezus heeft het doodlopen van zijn levensopdracht ten volle beseft en heel diep beleefd. Op Witte Donderdag wilde hij nog een laatste maal samen zijn met de zijnen, om duidelijk te maken waar het hem om te doen was. De apostelen snaptten er de draagwijdte nog niet van, maar het moet hebben geklonken als een opdracht: 'Heb elkander lief.'

En bij het breken van het brood en het drinken van de wijn voegde hij eraan toe: 'Doe dit tot mijner gedachtenis.' Met andere woorden: 'Blijf elkander liefhebben, ook als ik er niet meer ben.'

Met die oproep richt hij zich vandaag tot ons. Het is nu aan ons om zijn levensproject verder te zetten. Wij worden geroepen om de Jezus van vandaag in ons te laten geboren worden en zijn weg te gaan tussen de mensen en in de wereld van deze tijd.

Om dat vol te houden, om moed en kracht te putten, moeten we terug naar de bron, naar de oorspronkelijke bezieling, naar de opdracht van het laatste avondmaal, het beeld van breken en delen dat ons is voorgeleefd en dat wij nu als getuigen van de verrezen Heer mogen doorgeven.

Want als Hij is opgestaan vanavond,
dan ook onze moed
om te doen zoals Hij.

Want als Hij is opgestaan
in de vroege ochtend,
dan ook onze wil om hem te volgen.

Want als Hij is opgestaan,
dan ook ons geloof
dat de duisternis niet het laatste woord heeft.

Want als er iets nieuw is deze dag,
dan is het onze liefde,
geboren uit Hem
en bestemd voor de wereld.

Want als er iets is opgestaan,
dan is het ons antwoord op:
'Heb elkander lief.'

Delen van brood en wijn

We nodigen jullie uit naar voren te komen om het brood met elkaar te delen. Terug op onze plek drinken we op wie/wat ons dierbaar is.

In de tuin met het lege graf, ontdekte Maria van Magdala de aanzet tot een nieuw begin, een nieuw perspectief van liefde die sterker is dan de dood.

Met deze hoopvolle gedachte willen we nu samen bidden:

Onze Vader (*Huub Oosterhuis*)

Onze Vader verborgen
Uw naam worde zichtbaar in ons
Uw koninkrijk kome op aarde
Uw wil geschiede, een wereld
met bomen tot in de hemel
waar water, schoonheid, brood,
gerechtigheid is, en genade –
waar vrede niet hoeft bevochten
waar troost en vergeving is
en mensen spreken als mensen
waar kinderen helder en jong zijn
dieren niet worden gepijnigd
nooit een mens meer gemarteld
niet één mens meer geknecht.
Doof de hel in ons hoofd
leg Uw woord op ons hart
breek het ijzer met handen
breek de macht van het kwaad.
Van U is de toekomst
kome wat komt.

Vredeswens

En laten we elkaar nu de vreugde en de vrede van Pasen toewensen. Alleluia!

Lied van de opstanding

Slotgebed (*samen*)

Pasen gebeurt
waar mensen hopen
tegen alle wanhoop in
en opstaan uit het graf van leegte,
gebrokenheid, verdriet en angst.
Pasen gebeurt
waar stenen worden weggerold
en bronnen aangeboord
die levengevend water
en nieuwe perspectieven
weer doen stromen.
Paasmensen zijn wij, hier en nu.

Overweging

Na die dag van duisternis,
oneindig diep verdriet,

gingen de vrouwen nog eenmaal
op weg, naar hem die hen
het liefste was.
Hun hart was zwaar als steen
omdat hij het leven liet.

Op weg naar het verzegelde graf,
een eenzaam gaan,
werd hun hart licht en om hen heen
zijn stem: 'Raak mij niet aan.
Het graf is leeg.
Zeg aan mijn vrienden
dat ik leef, zeg het iedereen.'

Daar op de plek kreeg toekomst naam
de mensen moed,
werd het gewicht van angst en duisternis
weerlegd met licht,
in het vertrouwen
dat wat Gods hand boetseert
zijn afdruk draagt voorgoed.

Jeanette van Osselen

Zegen

Met die goddelijke afdruk gaan we nu terug de wereld in,
als paasmensen: mensen van hoop en vertrouwen in de kracht van de liefde.

Zalig Paasfeest!

Paula en Guido

Bronnen

- Nieuwsbrief Elisabethwebsite
- Prof. Kristiaan Depoortere: *De tuin op paasmorgen*
- Tinne Grolus, franciscaanse spiritualiteit
- Thomás Halík: *Ik wil dat jij bent – Over de God van liefde*